

خبرنامه انجمن صنفی ویراستاران

صاحب امتیاز: انجمن صنفی ویراستاران

هیئت تحریریه: هیئت مدیره انجمن صنفی ویراستاران

همکاران این شماره: لیلی اتناغشری | سمیه حسینی | جواد رسولی | مجید رهبانی | هومن عباسپور | مهدی قنوتی | فاطمه محسن زاده | مهناز مقدسی | عبدالامیر نبوی

طراح: وحید هروی

خیابان خرمشهر، خیابان صابونچی، کوچه دهم، شماره ۴، واحد ۱، تلفن: ۸۸۵۱۴۶۱۴ | www.anjomanvirastar.ir

سلسله نشست‌های

ضرورت آموزش ویرایش

■ بررسی ضرورت آموزش ویرایش، با نشست در خانه کتاب، در ۲۷ آبان آغاز شد و بر آن شدیم با کارشناسان دیگری این موضوع را مطرح کنیم و دیدگاه‌هایشان را بشنویم. ۲۷ آذر، جلسه‌ای را با دکتر علی خزاعی فر، سردبیر مجله مترجم، که در زمینه نقد ترجمه و مشکلات ترجمه تجارب بسیاری دارد برگزار کردیم. چکیده‌ای از مطالب این نشست را در اینجا می‌آوریم.

در این شماره می‌خوانید ...

اخبار کمیسیون‌ها و هیئت مدیره

بیمه ویراستاران

روح نشر

از شما چه پنهان ...

ترجمه اشاره کرد و مسئولیت ویراستاران را در قبال آن برشمرد.

وی در پاسخ به اینکه چرا در نشر ایران مترجمان بر مؤلفان برتری یافته‌اند گفت: متأسفانه، به سبب روی آوردن ناشران به ترجمه، به علل گوناگون، سهم ترجمه در نشر بیشتر از تألیف شده و این امر، با اینکه از منظر انتقال دانش و دستاوردها مثبت است، ناخواسته به تألیف و مؤلفان آسیب زده است.

* فایده تصویری کامل این جلسه را تا پایان دی ۱۴۰۰ می‌توانید در وبگاه انجمن مشاهده کنید.

مترجم بی‌معناست و چون در ترجمه تحت‌اللفظی انتقال این معناها امکان‌پذیر نیست و باید از طریق روابط معنایی بین واژه‌ها به آن پی برد، گاه مترجمان از پس آن برنمی‌آیند.

۳. **وجه منطقی:** گاهی مترجم معنی جمله را می‌فهمد اما ارتباط جملات قبل با جمله بعد را در نمی‌یابد. برای درک این ارتباط باید از کلمات ربط استفاده کند، اما این کار همیشه مؤثر نیست، زیرا به متن و سبک نوشتار نویسنده بستگی دارد و ممکن است عامل سبکی وجود داشته باشد. مترجم باید این وجه منطقی را درک و بعد بازآفرینی کند. گاهی برای دریافت روابط منطقی اجزای جمله رجوع به خود متن کافی نیست بلکه باید به جهانی بیرون از متن رجوع کرد؛ یعنی با دانش بیرونی می‌توان به این منطق پی برد و فقدان آن باعث عدم درک منطق متن می‌شود.

۴. **بلاغی:** مترجم باید این وجه بلاغی را بازآفرینی کند و از کلمات و ساختارهایی استفاده کند که به تأثیر بلاغی مشابه دست یابد.

دکتر خزاعی فر به روش‌های گوناگون مترجمان در

وبینار ضرورت آموزش ترجمه؛ چالش‌ها و آسیب‌ها

■ سخنران: علی خزاعی فر

■ دبیر نشست: بهنام رضانی‌نژاد

■ در آغاز، دکتر علی خزاعی فر مشکلات ترجمه و مسئولیت مترجم و ویراستار را برشمرد و سپس به پرسش‌های دبیر نشست پاسخ گفت. وی، هم‌زمان با مقابله چند نمونه متن ترجمه‌شده با متن انگلیسی آن‌ها، انتقال معنا در ترجمه را از چهار منظر توضیح داد:

۱. **وجه دستوری:** به معنای بررسی ساختار و دستور زبان است و با اینکه تفاوت دستور هر زبان با زبان دیگر امری بسیار بدیهی است؛ در عمل کار به این سادگی نیست. دستور محدود به نحو نیست و رمز کار مترجم و ویراستار در فهم این مطلب است که مثلاً آیا ضرورتی دارد که هر جاضمیر آمد آن را ترجمه کند؟

۲. **وجه معنایی:** ممکن است جمله‌ای از حیث دستوری درست باشد، ولی از حیث معنایی درست نباشد. گاهی جملاقی در متن اصلی هست که از نظر

نشست ضرورت آشنایی با

نمایه و ضبط اعلام در ویرایش و نشر

■ سخنران: هومن عباسپور

■ دبیر نشست: بهنام رضانی‌نژاد

■ آیا داشتن نمایه به کتاب اعتبار می‌بخشد؟ چه کتاب‌هایی نیاز به نمایه دارد؟ ضبط اعلام چیست و چرا باید مترجم و ویراستار با آن آشنا باشند؟ پرسش‌هایی از این دست در نشست اینستاگرامی در ۲۳ آذر مطرح شد. بهنام رضانی‌نژاد، پژوهشگر حوزه نشر و عضو پیوسته انجمن، پرسش‌هایی مطرح کرد و هومن عباسپور، نایب‌رئیس انجمن و مدرس این دوره، پاسخ داد. گزارش کوتاهی از این گفت‌وگو را می‌خوانید:

نمایه فهرستی است الفبایی از نام اشخاص، جاها، اصطلاحات یا هر آنچه ممکن است خواننده یا پژوهشگر بخواهد آن‌ها را در کتابی پیدا کند. برای بسیاری از کتاب‌ها، به‌خصوص

کتاب‌های علوم انسانی، از جمله کتاب‌های تاریخی و فلسفی، ساختن نمایه الزامی است ولی برخی از ناشران، بر اثر ناآشنایی با نمایه‌سازی یا احتمالاً برای صرفه‌جویی، از آوردن نمایه در پایان کتاب خودداری می‌کنند. ممکن است خواننده عادی کاری به نمایه نداشته باشد، ولی خواننده فرهیخته و پژوهنده نمایه را عیار کتاب می‌داند. نبود نمایه در برخی کتاب‌ها نقص شمرده می‌شود و یافتن اطلاعات در کتاب را دشوار یا ناممکن می‌کند. نمایه‌سازی می‌تواند ویراستار حرفه‌ای نباشد، ولی باید مقداری دانش ویرایشی داشته باشد. باید بعضی از ویراستارانی که دوره‌های معتبر ویرایش را گذرانده‌اند برای نمایه‌سازی پرورش بدیم.

عباسپور درباره ضبط اعلام گفت: ضبط اعلام یعنی نگارش نام‌های غیرایرانی در متن فارسی. نگارش نام‌های غربی در فارسی همیشه محل اشکال بوده است، یکی از مشکلات ناشی از حرف‌نویسی است. مثل «دوبلین» که اگر از انگلیسی ترجمه می‌شد باید می‌شد «دابلین» و اگر از فرانسوی ترجمه شده باید می‌شد «دوبلن». مشکل دیگر اینکه مترجم

اسامی را از زبان واسطه برمی‌گرداند، مثال مشهورش «واشینگتن» است که از فرانسوی آمده و با «واشینگتن» انگلیسی تفاوت دارد. حتی گاهی «رولان بارت» را «رولاند بارتز» می‌نویسند. بعضی مترجمان هم که با اسامی سنتی آشنا نیستند به جای «جالینوس» می‌نویسند «گالن». ضبط اعلام شرقی هم مشکلاتی دارد مخصوصاً وقتی این اسامی در منابع غربی آمده باشد. مثلاً در کتابی مترجم نام کتاب «دینکرد» را «دنکرد» نوشته یا بعضی مترجمان و ویراستاران نمی‌دانند که باید «آلبو» را «حلب» و «جریکو» را «اریحا» بنویسند. به نظر من دانستن مشکلات و شیوه‌های ضبط اعلام برای همه مترجمان و ویراستاران و نمایه‌سازان لازم است. امیدوارم با برگزاری این کلاس بتوانیم به ارتقای نشر امروز ایران کمک کنیم.

* متن کامل این گفت‌وگو در صفحه اینستاگرام انجمن صنفی ویراستاران قرار گرفته است.

سرمقاله

گام‌های نخست

مجید رهبانی

نشر امروز ایران، در کنار رشد کمی نامتوازن سه دهه گذشته، خوشبختانه از رشد کیفی بی‌بهره نبوده است. از ارتقای چشمگیر تولید فنی که بگذریم، بخش مهمی از کیفیت امروز کتاب‌ها مدیون ویراستاران کارآموده‌ای است که با ناشران حرفه‌ای همکاری دارند.

ویرایش کتاب در کشور ما به تدریج فراگیرتر و همچنین تخصصی‌تر می‌شود، اما به خاطر نویا بودن، هنوز نه عرف و سنت حرفه‌ای برایش شکل گرفته است و نه معیارها و قواعدی برای مسائل گوناگون آن وضع شده است. در این شرایط، با یک صنف فرهنگی در حال تکوین سروکار داریم که ناگزیر است نخستین گام‌ها را برای سامان بخشیدن به حرفه خود بردارد؛ گام‌هایی که لاجرم متناسب با ویژگی‌های نشر کشور، مهارت و توانمندی اعضای صنف، و دانش و تجربه قابل اقتباس از دیگر کشورها خواهد بود.

ویراستار، خدمتگزار ناپیدای کتاب، از یک سو با ناشر به‌عنوان کارفرما/ سفارش‌دهنده ارتباط دارد و از سوی دیگر با پدیدآورنده (نویسنده/ مترجم) به‌عنوان مالک معنوی کتاب. او باید اعتماد هر دو را به صلاحیت خود در کاری که به عهده گرفته، امانتداری و پابندی‌اش به اخلاق حرفه‌ای جلب کند و با پذیرفتن آگاهانه ویرایش یک اثر، در واقع صلاحیت و مهارت حرفه‌ای خود را اعلام می‌دارد. تعریف چارچوب‌های این همکاری از ضرورت‌هاست.

در هر همکاری فرهنگی، پدید آمدن اختلاف‌نظر و سلیقه امری طبیعی است اما باید کوشید که، با نظام‌مند ساختن آن، به طور نسبی آسیب‌های معمول را دور ساخت. گام نخست در این راه هم‌فکری اعضای صنف با یکدیگر و همچنین با ناشران فرهنگی برای شناسایی مهم‌ترین مسائل مطرح در این همکاری است و سپس تدوین پیش‌نویس یک منشور حرفه‌ای برای ویراستاران که باید، با بررسی و نقد آن‌ها، رفته‌رفته تصحیح و تکمیل شود.

کمیسیون آموزش

مهدی قنوتی | رئیس کمیسیون

در ماه آذر سه جلسه در کمیسیون آموزش برگزار شد. در این جلسات مقرر شد، با توجه به برخط شدن آموزش‌ها، آیین‌نامه آموزشی و کاربرگه‌های طرح درس و ارزیابی کلاس‌ها بازبینی و اصلاح شود. همچنین برای برگزاری کلاس‌های آتی تا پایان سال تصمیم‌گیری شد. موضوع دیگری که در این جلسات مطرح شد بازنگری درصد تخفیف‌ها برای شرکت‌کنندگان در کلاس‌ها و دوره‌ها بود که جدول تخفیف‌ها به تصویب رسید و در اختیار مسئول آموزش قرار گرفت. برای دانشجویانی که در دوره‌ها و کلاس‌های انجمن شرکت کرده‌اند تا یک‌سال تخفیف ده درصد برای حضور در دیگر کلاس‌های انجمن در نظر گرفته شد.

دوره جامع انجمن که در تیرماه آغاز شده بود در ماه آذر به اتمام رسید و آزمون‌های تمام دروس گرفته شد. کلاس‌هایی که در آذرماه به پایان رسید عبارت‌اند از دوره جامع «نگارش و ویرایش»؛ «کارگاه ایندیزاین و اینکپی» با تدریس علیرضا نیکزاد؛ کارگاه دوره «مبانی نگارش و ویرایش» با تدریس مهدی قنوتی و به سفارش خانه کتاب و ادبیات ایران.

کلاس‌های جاری انجمن و کلاس‌هایی که در آذرماه برگزار شدند عبارت‌اند از «کارگاه ویرایش ترجمه فرانسه» با تدریس مهشید نونهالی و «کارگاه نمایه‌سازی و ضبط اعلام» با تدریس هومن عباسپور که این کلاس از ۱۸ آذرماه آغاز شد.

در برنامه‌ریزی انجام‌شده در کمیسیون آموزش، با توجه به استقبال برای حضور در دوره‌های جامع نگارش و ویرایش، تصمیم گرفته شد که این دوره در بهار سال ۱۴۰۱ برگزار شود و در فصل آتی نیز چند کارگاه تک‌درس و تخصصی ارائه گردد. همچنین برای برگزاری دومین دوره جامع «نگارش و ویرایش متون کودک و نوجوان» بررسی‌هایی صورت گرفت که پیش‌بینی می‌شود این دوره در تابستان سال آتی برگزار شود.

اطلاعات کلاس‌ها و دوره‌های انجمن از طریق شبکه‌های اجتماعی و وبگاه انجمن اطلاع‌رسانی می‌شود.

روابط عمومی

لیلا اثنا عشری

پس از برگزاری نشست «ضرورت آموزش ویرایش» در آبان‌ماه، بازخوردهای متعددی دریافت کردیم و بر آن شدیم، با همکاری کمیسیون آموزش، سلسله نشست‌های تخصصی دیگری، با همین عنوان و به قصد طراحی کارگاه‌های آموزشی جدید برگزار کنیم. در پی آن، دو نشست برخط «ضرورت آشنایی با نمایه‌سازی و ضبط اعلام» و «ویرایش ترجمه؛ چالش‌ها و آسیب‌ها» برگزار شد (گزارش در ص ۱).

همچنین در نظر گرفتیم، برای ارتباط بیشتر اعضا و آشنایی آن‌ها با یکدیگر، نشست‌هایی برگزار کنیم که فرصت گفت‌وگو و شنیدن نظرهای اعضا فراهم شود. این نشست‌ها برخط و در سامانه انجمن برگزار خواهد شد و نحوه حضور در آن‌ها از طریق گروه اعضای پیوسته در واتس‌اپ و تلگرام اطلاع‌رسانی خواهد شد. فعالیت‌های دیگر بخش روابط عمومی در ماه آذر بدین قرار است:

تقاضای همکاری و استخدام ویراستار از چند مرکز انتشاراتی و فرهنگی به انجمن رسید که در گروه اعضا به اشتراک گذاشتیم و ویراستاران داوطلب را به آن مراکز معرفی کردیم؛

بنا به درخواست کمیسیون امور ویرایشی، جلسه‌ای در نقد و بررسی بخش دستورخط شیوه‌نامه ویرایش صورتی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش برگزار شد و حاضران نظرهای خود را بیان کردند؛ پنج مقاله مربوط به ویرایش با عناوین زیر، در وبگاه انجمن بارگذاری شد:

- «سپروس پرهام، پیشگام در نقد ترجمه»، به‌قلم علی خزاعی فر؛
- «کارگاه ویرایش ویرایش مجدد (۱)»، به‌قلم سمیه دل‌زنده‌روی؛
- «فارسی بنویسیم (۱)»، به‌قلم احمد سمیعی؛
- «فارسی بنویسیم (۲)»، به‌قلم احمد سمیعی؛
- «ساختار نشر و تأثیر آن بر ویرایش و آموزش»، به‌قلم عبدالحسین آذرنگ.

هشتادویکمین جلسه هیئت‌مدیره انجمن

ششم آذر، جلسه هیئت‌مدیره در دفتر انجمن برگزار شد. در این جلسه فعالیت‌های انجمن در ماه گذشته مرور و مصوبات جلسه پیشین مطرح شد. برخی تصمیمات این جلسه بدین قرار است:

- مشاوره گرفتن برای رفع مشکلات ثبت تغییرات در اداره ثبت شرکت‌ها؛
- تهایی کردن تعرفه قیمت ویرایش برای ارائه به هیئت‌مدیره؛
- دریافت حمایت‌های مالی از اشخاص حقیقی و حقوقی برای پیشبرد برنامه‌های انجمن؛
- پیگیری جدی موضوع بیمه ویراستاران از

صندوق اعتباری هنر، با توجه به نامه‌های دریافتی از اعضای انجمن؛

- تغییر در تدوین شناخت‌نامه کریم امامی در قالب کتاب و آماده‌سازی آن برای تابستان ۱۴۰۱؛
- تدوین جشن‌نامه برای استاد سپروس پرهام، هم‌زمان با سالروز تولد ایشان در سوم بهمن؛
- برگزاری نشست‌های تخصصی با کارشناسان و گفت‌وگو با آنان در فضاهای مجازی انجمن.

بیمه ویراستاران مشکلات و گرفتاری‌ها

کمیسیون امور صنفی و حقوقی

به ترتیب، اسم کتاب و شماره فیبا را در گزارشی مهر شده وارد کنند و آن را بارگذاری کنید. این در حالی است که در هیچ جای وبگاه صندوق چنین توضیحی نیامده است! — ز.ح.

***

از تیرماه در وبگاه صندوق ثبت نام کردم و مدارک را هم کامل فرستادم، ولی همچنان «در حال بررسی» است. تقریباً چهل روز پیش برایم این پیام آمد: «متقاضی محترم عضویت صندوق اعتباری هنر، لطفاً جهت تکمیل پرونده عضویت به پروفایل شخصی خود در سایت صندوق اعتباری هنر مراجعه نمایید.» — م.د.

***

بهمین گذشته اطلاعاتم را وارد کردم، اما تلفنی گفتند تا آخر سال عضو جدید نمی گیرند. بعد از آن تماس گرفتم، گفتند دولت عوض می شود و تا پایان دولت و آغاز به کار دولت جدید عضوگیری ندارند. بعد از آن هم بماند که بارها تماس گرفتم و کسی پاسخگو نبود. بالاخره، حدود دو ماه پیش پیامکی رسید که صندوق در حال عضوگیری است و مدارک لازم را ارسال کنید (البته بارگذاری کرده بودم، ولی تأیید نمی شد). تماس گرفتم، گفتند صبر کنید به شما اطلاع می دهیم. دیروز دوباره پیامک آمد که مدارک تأیید شده، بروید و حق عضویت را پرداخت کنید. دوباره موفق به پرداخت نشدم. امروز دوبار، هربار بیست دقیقه، پشت خط از صبر و بردباری من تشکر کردند (یک بار می گفتند هم راضی بودم) و بعد از اینکه یک بار گوشی را بدون جواب دادن قطع کردند، در نهایت لطف کردند و گفتند شناسنامه کتابها را به خانه کتاب ببرم تا اگر آن‌ها تأیید کردند، دوباره اقدام کنم. می خواهم بدانم وقتی در معرفی نامه مقرر خانه کتاب خورده و گفته اند که این کتابها مورد تأیید است، چرا باید دوباره این مسیر را از نو و از راه فیزیکی طی کنم؟ — ف.ح.

ادامه این موضوع را در شماره های بعدی خبرنامه دنبال می کنیم و پرسش های دیگری را نیز مطرح خواهیم کرد.

حضوری مراجعه کردم که گفتند مدارک شما نقص ندارد و باید منتظر باشید. فکر می کنم ماه آبان بود که از طرف صندوق پیامکی آمد که مدارک جدید می خواهیم و من آن‌ها را هم در پروفایل بارگذاری کردم و همچنان منتظر خبر و اقدام دوستان هستم. — الف.ر.

***

سال پیش ثبت نام اولیه را انجام دادم و مدارکی را که می خواستند بارگذاری کردم. حدود یک ماه پیش پیامک آمد که مدارکم را کامل کنم. خواسته بودند مستندات را که نشان بدهد ویراستار هستم برایشان بفرستم. شناسنامه تعدادی از کتابهایم را همراه با معرفی نامه اداره ارشاد خراسان بارگذاری کردم. دوباره خبری نشد. دوز پیش پیامک آمد: «مستندات بارگذاری شده مورد تأیید نیست». به پروفایل مراجعه کردم، بدون هیچ توضیحی، فقط پایین شناسنامه های کتاب و معرفی نامه ارشاد نوشته بودند: «رد شده»!

یک روز تمام مشغول تماس با صندوق بودم و بالاخره عصر، پس از حدود ۱۵ دقیقه انتظار، تماسم برقرار شد و خانمی تندخو با لحنی طلبکارانه گفت که باید اسکنی رنگی از معرفی نامه ارشاد استان بفرستم که رنگ مهر و امضایش معلوم باشد. باید پایین شناسنامه های کتابها هم مهر ارشاد بخورد تا تأیید کنند. گفتم: «اگر همین توضیحات را داخل پروفایل می نوشدید، نه من این قدر برای تماس گرفتن معطل می شدم و نه شما وقتتان گرفته می شد و این قدر هم ناراحت نمی شدید. فقط گفت: «نظرتان را منتقل می کنم!» نماینده رابط صندوق در مشهد می گفت این مشکل را برای ویراستاران جدید ایجاد کرده اند. — ص.ی.

***

برای برقراری تماس تلفنی با صندوق هنر حداقل نیم ساعت در صف انتظار می مانم و اپراتور هر بار مطلبی جدید مطرح می کند. حدود هشت نه ماه است که تمام مدارکم را بارگذاری کرده ام ولی در همان وضعیت تعلیق مانده ام. دیروز پس از نیم ساعت انتظار در صف تلفن، با اینکه از خانه کتاب معرفی نامه مهر شده و تأیید شده دارم، اپراتور به من گفت که باید بروید کتاب هایتان را ببرید خانه کتاب تا شناسنامه را چک کنند و

بیش از یک سال است که صندوق اعتباری هنر عضویت ویراستاران را تأیید نمی کند. با گفت و گوهایی که با دیگر اصناف داشتیم پی بردیم که برخی هنرمندان نیز همین مشکل را دارند و حتی پس از ارسال مجدد مدارک و پرداخت حق عضویت نیز عضویتشان تکمیل نشده است و پاسخ صریحی هم دریافت نکرده اند. طی تماسی که با خانه کتاب داشتیم پی بردیم که روند ثبت نام و تکمیل عضویت تغییراتی کرده و ظاهراً به علت کثرت تعداد اعضای صندوق قرار است مدارک تمامی اعضا بازبینی و گروهی که شرایط و مدارک کافی ندارند لغو عضویت شوند. ظاهراً ویراستاران نیز در زمره صنفی اند که باید کتابهای ویراسته شان از خانه کتاب یا اداره ارشاد استانها مهر تأیید بگیرد و سپس بارگذاری بشود و تازه بعد از آن، ماهها در انتظار بمانند. سؤال اینجاست که آیا تعداد کتابهای ویرایش شده، با درج نام ویراستار، برای اثبات ویراستار بودن افراد کافی است؟ آیا ویراستار بودن افراد را فقط خانه کتاب باید تأیید کند؟ ویراستاران خبرگزاریها و رسانهها و مطبوعات، که طبق ضوابط مشخصی می توانند عضو انجمن بشوند، در خانه کتاب تعریف نشده اند، آنان چگونه می توانند از بیمه اهل قلم برخوردار شوند؟ آیا بهتر نیست انجمن های صنفی کشوری، که شرایط و قوانین مشخصی برای عضویت دارند، برای دادن نامه به صندوق اعتباری هنر در اولویت قرار گیرند؟ آیا ارتباطی میان انجمن های صنفی و صندوق اعتباری هنر برقرار شده است؟ عضویت در صندوق چه مزایایی دارد؟ اساساً محاسن و معایب بیمه اهل قلم و بیمه های خویش فرما کدام است؟

در طول شش سال از تأسیس انجمن، بارها با مشکلات و شکایات اعضا برای بیمه شدن و عضویت در وبگاه اهل قلم و صندوق اعتباری هنر مواجه بوده ایم و تا جایی که توانستیم سعی کردیم راهکاری به آنان بدهیم. در این شماره از خبرنامه یادداشت های دریافتی را، با اندکی تلخیص، درج می کنیم، باشد که تأثیر بیشتری برای پیگیری امور داشته باشد.

***

از اسفند سال گذشته برای بیمه صندوق اقدام کردم. مدارکم کامل است. یکی دو بار هم

یادداشت

روح نشر

عبدالامیر نبوی

همه ما در خلال فعالیت‌های حرفه‌ای خود یا بنا به علاقه‌ای که به کتاب داریم با نام سازمان‌ها و نهادهای مختلفی روبه‌رو می‌شویم که با چاپ و نشر کتاب همراه بوده‌اند. به‌رغم تعدد این نام‌ها، برخی از آن‌ها برایمان درخشان و خاطره‌برانگیزند. سازمان‌هایی مثل «فرانکلین»، «بنگاه ترجمه و نشر کتاب» و «امیرکبیر» گویی هنوز زنده‌اند؛ اما علل ماندگاری این سازمان‌ها چیست؟

مروری بر خاطرات و مکتوبات برجای‌مانده نشان می‌دهد این سازمان‌ها برای ارتقای استانداردهای نشر، بهره‌گیری از نویسندگان معتبر، کاهش مؤلفه‌های تهدیدکننده امنیت شغلی، شناخت سازوکارهای آن روزگار و کسب رضایت مخاطبان خود همیشه دغدغه داشته‌اند. همچنین می‌کوشیده‌اند تجارب و دستاوردهای خود را تداوم و تکامل بخشند. این موارد را می‌توان تحت عنوان تجارب نشر یا نمونه‌هایی موفق از فرهنگ سازمانی بررسی و دسته‌بندی کرد.

از موارد دیگری که سبب ماندگاری این سازمان‌ها شده است مشارکت تمام کارکنان آن‌ها در فرایند تولید آثار بوده است؛ مشارکت در فرایند تولید محیط کار را از فضایی خشک و تحت حاکمیت قواعد رسمی خارج می‌کند و به شغل کارمندان معنایی وسیع‌تر از کار برای دریافت حقوق و دستمزد می‌بخشد. غرور سازمانی ثمره این مشارکت است و زمانی که به خواننده منتقل شود در او تعلق خاطر پدید می‌آورد. احساس تعلق خاطر در خواننده موجب می‌شود او نیز، مانند نویسنده و ویراستار و طراح، به چرخه تولید بپیوندد و مصرف‌کننده‌ای منفعل نباشد. در برآمدن این هویت، چنان‌که گفته شد، مجموعه‌ای از عوامل دخیل بوده‌اند، اما شاید وجه مشترک مختلف کنشگران این عرصه آن بوده است که معنای کار و تلاش خود را می‌فهمیده‌اند، می‌دانسته‌اند چه می‌طلبند و برای دستیابی به آن آماده تجربه و تغییر بوده‌اند.

شاید برای فراهم آوردن چنین ارتباطی بین نشر و کارمندان و خوانندگان، یا به عبارتی دمیدن روح در نشر امروز کشور، بهتر باشد روابط درون‌سازمانی نشرهای موفق و پویا را واکاوی کنیم و دلایل تعلق خاطرمان به آن‌ها را در اسناد به‌جامانده‌شان جست‌وجو کنیم.

از شما چه پنهان...

خواسته‌های نابجا

فاطمه محسن‌زاده

سال‌ها پیش آقایی داستانی را آوردند برای ویرایش. کتاب که تمام شد، تماس گرفتند و گفتند: «خانم دوست دارد اسمشان در کتاب بیاید، اگر اجازه می‌دهید کنار اسم شما...» اولین باری بود که با چنین درخواستی روبه‌رو می‌شدم. گفتم متأسفانه اجازه نمی‌دهم و اگر خانمتان خیلی علاقه دارند اسمشان بیاید، بهتر است کنار اسم خود شما بیاید، یعنی کنار اسم نویسنده. اما انگار آقای نویسنده نپسندید. باز هم تأکید کردم که به هیچ‌وجه راضی به چنین کاری نیستم و در چنین صورتی حتی اگر اسمم در کتاب نیاید برایم خوشایندتر است.

سال‌ها گذشت و از کتاب و آقای نویسنده خبری نداشتم. مدتی پیش در وبگاه کتابخانه ملی اطلاعات کتاب را دیدم؛ در فیبا آمده بود: «ویراستار: همسر آقای نویسنده با همکاری فاطمه محسن‌زاده!» اسم نویسنده و همسر دل‌بندشان را جست‌وجو کردم، خوشبختانه فقط همان یک کتاب را منتشر کرده بودند.

دیگر چنین اتفاقی نیفتاد تا چند سال پیش که کتاب پزشکی محترمی را ویرایش کردم. کتاب منتشر شد و نسخه‌ای برایم فرستادند. دیدم در شناسنامه کنار اسم من نام خانمی هم آمده است. با منشی آقای دکتر تماس گرفتم و علتش را پرسیدم. برایش سخت بود جواب بدهد. کمی مکث کرد و گفت: «همسر آقای دکتر هستند، چون در ترجمه کمک کردند، آقای دکتر گفتند اسم ایشان کنار اسم شما بیاید.» گفتم: «اما بهتر بود اسمشان را کنار اسم مترجم می‌آوردند نه کنار نام ویراستار!» یادم است که در آخرین نسخه‌ای هم که برای بازخوانی نهایی برایم فرستاده بودند اسم این خانم نبود؛ ولی موقع چاپ اضافه شده بود.

کاش کسی بود به این دوستان می‌گفت که ثبت شدن اسمتان در کتاب یا زیر مقاله فرهیختگی شما را اثبات نمی‌کند.

بیشتر بدانیم

ضبط اعلام شرقی

چند نمونه

املا صحیح اسامی اشخاص و مکان‌ها، یا به عبارت دقیق‌تر ضبط اعلام، از مشکلات مترجمان و ویراستاران است. برخی اسامی شرقی که به متون غربی راه یافته‌اند گاه چنان تغییر پیدا می‌کنند که اگر مترجم یا ویراستار دانش کافی نداشته باشد یا نداند که چگونه اصل آن‌ها را بیابد، دچار خطاهای ناخوشایندی می‌شود. برای آشنایی ویراستاران با برخی از این اسامی، نمونه‌هایی از اعلام جغرافیایی را در اینجا می‌آوریم.

Oxus: نام باستانی آمودریا یا جیحون. جغرافی‌دانان اسلامی ناحیه واقع در شمال آمودریا را ماوراءالنهر می‌خواندند.

Transoxiana: ماوراءالنهر (به معنای آن سوی رود جیحون).

Jericho: اریحا، شهر کهنی در فلسطین، در شمال بحرالمیت.

Dead Sea: بحرالْمِیت یا بحر لوط یا بُحیرَةُ الْمُنْتَبِهَةِ (= دریاچه گندوبوی)، دریاچه نمک میان اردن و فلسطین.

Abiyad, al-Bahr: بحرُ الْأَبْيَض یا نیل سفید، رودی در سودان مرکزی.

St. Sophia: ایاصوفیه، از بناهای بزرگ جهان و شاهکار معماری بیزانس در استانبول.

Antioch: انطاکیه شهری در جنوب ترکیه.

Tauris: ضبطی از نام شهر تبریز در مآخذ غربی.

Peacock Throne: تخت طاووس، تخت معروف شاه جهان‌بین جهانگیر امپراتور گورکانی هند.

Senna: سَنَنْج مرکز استان کردستان.

Indus: سند، رودی در آسیای جنوبی.

Jaxartes: سیحون یا سیردریا، از رودهای آسیای میانه.

• برگرفته از فرهنگ گزیده اعلام شرقی در منابع غربی، صالح طباطبایی، تهران: روزنه، ۱۳۸۸.

انجمن صنفی ویراستاران

کارگاه مبانی نظری ترجمه

برخط

مدرس: علی خزایی‌فر

۵ جلسه
شروع کارگاه: ۱۱ دی ۱۴۰۰
شبه‌ها و دوشنبه‌ها

درباره کارگاه‌چه می‌آیند؟
مکان‌نویس‌ها و نام‌ها در ترجمه چیست؟
چگونه اسامی نام‌ها را ترجمه کنیم؟
شودایی ترجمه‌مانند مسائل تعلیمی در ترجمه است. گسترش معنی و کاربرد اسامی در ترجمه است.

پیش‌نیاز: آشنایی با زبان انگلیسی و ترجمه

www.anjomanvirastar.ir
@anjomanvirastar
+9891221221221

موفقیت اعضا

چرا آن کار را کردم؟ اثر جوزف برگو، ترجمه حامد حکیمی (بیش‌نو، ۱۴۰۰) منتشر شد.
به ایشان صمیمانه تبریک می‌گوییم و برایشان موفقیت روزافزون آرزو می‌کنیم.